

**Заклучни белешки на г-ѓа Емилија Нацевска, вицегувернерка на
Народната банка на Република Северна Македонија, на
14. Конференција за плаќањата и пазарната инфраструктура,
4 и 5 октомври 2022 година
„Просперитетна иднина на дигиталните плаќања“**

Почитувани гости, говорници,

Дами и господа, добар ден

Навистина е посебна привилегија и задоволство да ви се обратам на крајот од 14. Конференција за плаќањата и пазарната инфраструктура **„Просперитетна иднина на дигиталните плаќања“**.

Одржувањето на 14-тата Конференција којашто традиционално се одржува во соработка со Холандската централна банка, а којашто воедно е и втората успешна виртуелна конференција, уште еднаш сведочи за вистинската плодна соработка и споделувањето на знаењата и искуствата помеѓу исклучителните експертски умови.

Годинава поставивме многу интересни прашања, но дозволете ми да резимирам и да се надоврзам на работите што ги кажавме и заклучивме изминативе два дена:

Во **поздравниот говор**, слушнавме од нашите ценети гувернери и од директорката на Секторот за плаќање и пазарна инфраструктура во Банката на Холандија дека пандемијата на КОВИД-19 уште еднаш ни потврди дека веќе сме во **ерата на дигиталниот свет**. Сите сме сведоци на промените што ни ги наметнаа најновите трендови на плаќање поттикнати од технолошкиот напредок, кој им отвора нови можности на потрошувачите да ги вршат плаќањата и полесно да ги следат нивните потрошувачки навики.

Гувернерката г-ѓа **Анита Ангеловска-Бежоска** истакна дека трендот на сè поголемата дигитализација на плаќањата се зголемува во светски рамки, но и кај нас. Отвореното банкарство отвори низа можности за иновации. Сето ова им овозможува на потрошувачите да имаат полза од поголемиот и подобриот избор на различни видови платежни услуги. Централните банки се свесни за дигиталната трансформација, пред сè поради нивните улоги во тој процес, имајќи предвид дека тие треба да го водат и да

комуницираат со јавноста со напредокот на дигитализацијата на плаќањата. Таа укажа на важноста на новиот Закон за платежни услуги и платни системи, кој предвидува регулаторна рамка за поттикнување поголема конкуренција и поширок опсег на платежни услуги за граѓаните и компаниите, Портата за иновации создадена во 2019 година, која е платформа за дијалог со финтек-секторот, како и првата национална Стратегија за финтек, која ќе биде усвоена наскоро.

Гувернерката на Народната банка на Србија, г-ѓа **Јоргованка Табаковиќ**, истакна дека непреченото функционирање на платните системи е исклучително важно за стабилноста и ефикасноста на финансискиот сектор. Во овој контекст, таа укажа на важноста на иницијативата што ја покренала Народната банка на Србија со некои земји од регионот, вклучително и со Република Северна Македонија, за тесна соработка во областа на прекуграничните плаќања, а со тоа зајакнување на натамошната регионална соработка и зголемување на економски просперитет.

Г-ѓа Инге ван Дијк, директорка на Секторот за плаќање и пазарна инфраструктура во Банката на Холандија, зборувајќи за улогата на централните банки во своето обраќање ја истакна важноста од одржување силна и безбедна платежна инфраструктура во услови на поголема дигитална зависност, како и зајакнување на европските и глобалните плаќања во едно динамично меѓународно опкружување.

Сите тие истакнаа дека не постои сомнеж дека технолошките иновации се од огромна важност во *Просперитетна иднина на дигиталните плаќања*, но за безбедноста на плаќањата, приватноста и заштитата на податоците не се преговара.

Благодарение на извонредните интервенции на почитуваните панелисти од Меѓународниот монетарен фонд и Европската централна банка, како и панелистот од нашата централна банка, преку одличната панел дискусија на тема „Глобален бран во користењето на дигиталните плаќања: предизвици и можности“, беше нагласено дека глобалната економија минува низ дигитална - платежна револуција и дека дигиталните валути на централните банки добиваат повеќе внимание од кога било досега.

Г. Содерберг се осврна на неколку прашања кои поттикнувачот на дигиталното плаќање, пандемијата Ковид-19, ги покренала пред централните банки во однос на безбедноста, ефикасноста, приватноста, финансиската вклученост, монетарната политика и финансиската стабилност, што ја постави основата за импресивното објаснување од **г. Терол** за мотивациите на централните банки да развијат дигитална валута на централната банка. Заклучокот беше дека погодните, брзи и лесни плаќања

без загрозување на безбедноста се преферирани и пожелни карактеристики што **г. Величковски** го потврди со своето објаснување за однесувањето на потрошувачите за време на пандемијата во однос на употребата на платежниот инструмент во национален контекст.

Имајќи предвид дека просперитетот на дигиталните плаќања ги охрабрува земјите да преземаат активности за поттикнување на прекуграничните плаќања, **г. Содерберг** сеопфатно нè доведе до сценаријата за одговор на предизвиците во прекуграничните плаќања во однос на надоместоците, брзината и ефикасноста. И за новото време овој пристап ќе биде целосно комплементарен за предизвиците на централните банки во однос на исполнувањето на нивната тековна задача - монетарните и финансиските аспекти, што го објасни **г. Терол**. На крајот, на оваа заедничка нишка што се разгледува низ овој тренд на дигитализација се осврна **г. Величковски** за регулаторниот пристап во Северна Македонија како одговор на технолошките промени.

Г-ѓа Анеке Косе, од Банката за меѓународни порамнувања, даде посебен придонес во областа на дигиталната валута на централната банка (ЦБДЦ), нагласувајќи ја важноста на ЦБДЦ како менувач на играта во меѓународниот финансиски систем што може да предизвика поголема валутна конкуренција. Таа ја нагласи потребата од развивање флексибилен дизајн на ЦБДЦ, вклучувајќи интероперабилност со денешните начини на плаќање, почитување на регулаторните барања и предизвикот како да се справиме со странските ЦБДЦ со минимизирање на ризикот и обезбедување финансиска стабилност.

Во овој контекст, слушнавме од **г-ѓа Риџ Роеринк** дека Банката на Холандија соработува со Европската централна банка за да ја истражи можноста за давање поширок јавен пристап до дигиталните пари на централната банка. Идејата позади **дигиталното евро** е да им се обезбеди на граѓаните од еврозоната пристап до едноставни, универзално прифатени, безбедни и сигурни јавни средства за плаќање, давајќи им на луѓето повеќе опции за плаќање, покрај готовината. Таа успеа да ни го доближи практичното користење на дигиталното евро, како и можностите и придобивките што ги нуди. Таа нагласи дека ова ќе биде во согласност со мандатот на централната банка да ја заштити не само финансиската стабилност, туку и да обезбеди ефикасен, сигурен и инклузивен платен систем.

Г. Марк Ван Дер Марел од Банката на Холандија објасни како Холанѓаните плаќаат на (физичките места) на продажба, онлајн и од лице на лице. Тој се осврна на **влијанието на Директивата за платежни услуги 2 (ПСД 2) на холандскиот платежен пазар** во поглед на конкуренцијата, иновациите, безбедноста и заштитата на потрошувачите и податоците, истовремено нагласувајќи ги и последиците кои со себе ги донела. Тој објасни дека со нејзиното воведување во Холандија, се овозможил влез на нови играчи, се зголемил конкурентскиот притисок врз актуелните банки, што на истите им помогнало да ја прифатат новата API (интерфејс за програмирање на апликации) технологија. Сепак, некои предизвици кои што произлегуваат од нејзината имплементација се поврзуваат со недостаток на API стандардизација што ги зголемува трошоците за новите даватели на платежни услуги преку потребата за поголемо инвестирање во технички посредници. Од друга страна, барањето од актуелните даватели на платежни услуги да понудат бесплатен пристап до инфраструктурата на платежните сметки го спречува инвестицискиот поттик, кој пак е предуслов за подобро функционирање на API. Повеќето од овие потешкотии се очекува да се решат со претстојната ревизија на Директивата за платежни услуги 2 (ПСД 2).

Нашите експерти од Велика Британија и Холандија, г-ѓа Ниликса Девлукиа, г. Микал Калина и г. Макс Гирлинг, ни овозможија живописна панел дискусија за предизвиците во **процесот на имплементација на засилена автентикација на корисниците и отворено банкарство**. Во компаративен контекст, Г-ѓа Ниликсиа Девлукиа се осврна на разликите при имплементацијата на концептот на отворено банкарство низ различни правни процедури издвојувајќи го регулаторниот наспроти пазарниот пристап. Во овој контекст, г. Макс Гирлинг го истакна специфичниот начин на формулирање на европското законодавство од перспектива на конкурентноста, но не од бизнис перспектива. Затоа, има потреба од развивање на нов канал за интеракција помеѓу давателите на платежни услуги, кои понатаму можат да се надополнат со нов дистрибутивен канал за интеракција со корисниците. Слушнавме од г. Калина дека имплементацијата на отворено банкарство е задача од голем опсег и колку е важна довербата помеѓу (TPP) трети лица даватели на услуги од трети лица и давателите на платежни услуги (PSP). Оваа доверба е клучна за успешна имплементација на концептот на отворено банкарство. Со помош на некои практични согледувања во однос на безбедноста и отпорноста од дигиталниот простор, тој не доведе до аспектите на безбедност на мрежата што е еднаква на безбедноста на најслабата врска. На национално ниво, ние работиме на неопходната регулатива која ќе ги усогласи

отвореноста и безбедноста што произлегуваат од новиот Закон за и платежни услуги и платни системи.

Накратко, би сакала да ја изразам мојата искрена благодарност до панелистите и предавачите за споделувањето на нивната експертиза со нас и да ви се заблагодарам на сите за учеството на оваа конференција и конструктивните дискусии кои ги имавме. Дозволете ми да изразам длабока благодарност до Холандската централна банка и нејзините претставници, Кристел, Риа и Марк, за нивната поддршка и придонес во организирањето на овој важен настан. Како последно, но не и помалку важно, дозволете ми да го изразам моето искрено признание на тимот на Народната Банка кој пристапи на Конференцијата со силен професионализам и посветеност.

Ви благодарам!